

Jaarverslag Vrienden van de UB Leiden – 2023

Doelstelling

De Stichting Vrienden van de Universitaire Bibliotheken Leiden (UBL) is opgericht in 2012 met als doel de bekendheid met en de belangstelling voor de UBL onder een breed publiek te bevorderen. Verder wil de Stichting bijdragen aan de instandhouding, uitbreiding en digitalisering van de bijzondere collecties van de UBL. De Vriendenstichting speelt hiertoe een actieve rol bij het werven van geldmiddelen om de collecties uit te breiden, te digitaliseren en te restaureren.

De Stichting beoogt belangstellenden voor de UBL als vriend aan zich te binden. Die vriend of vriendin krijgt daar wat voor terug. Zo organiseert de Vriendenstichting regelmatig activiteiten. Voor feestelijke openingen van tentoonstellingen over delen van de collecties ontvangen de vrienden een uitnodiging. Ook worden ze getraakteerd op lezingen door conservatoren of onderzoekers die hen kennis laten maken met verrassende bijzondere collecties en de rol die deze spelen in hun onderzoek.

Het aantal vrienden per 31 december 2023 bedroeg 271.

Bestuur van de Stichting

In de loop van 2023 heeft het bestuur van de Vriendenstichting enkele wijzigingen onderdaan. Laura Plezier, de laatste jaren penningmeester, heeft het bestuur verlaten na twee volle zittingstermijnen. Bestuurslid Rosalien van der Poel heeft het penningmeesterschap overgenomen. Ook student-bestuurslid Boris van der Meer heeft het bestuur verlaten. Gabriëlle van den Berg, hoogleraar Cultuurgeschiedenis van Iran en Centraal-Azië, is toegetreden tot het bestuur.

Samenstelling van het bestuur:

- Dr. Els Jacobs (Voorzitter, curator-in-residence bij het Rotterdam Centre for Modern Maritime History van Erasmus Universiteit en Maritiem Museum Rotterdam)
- Prof. dr. Gabriëlle van den Berg (Hoogleraar Cultuurgeschiedenis van Iran en Centraal Azië)
- Prof. dr. Dirk van Delft (Voormalig directeur Rijksmuseum Boerhaave & Bijzonder hoogleraar Materieel erfgoed van de natuurwetenschappen)
- Dr. Gijs van der Ham (Voormalig seniorconservator Nederlandse Geschiedenis Rijksmuseum)
- Drs. Jan de Klerk (Conservator; verwerving particuliere archieven en collecties, Stadsarchief Amsterdam)
- Vincent Mentzel (Fotojournalist)
- Dr. Rosalien van der Poel (Penningmeester, Kunsthistoricus, Instituutsmanager Academy of Creative and Performing Arts, Universiteit Leiden)
- Dr. Roger Tol (Secretaris, voormalig directeur KITLV-Jakarta)

Het bestuur wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris, tevens medewerker van de Universitaire Bibliotheken Leiden:

- Drs. Martijn Storms (Ambtelijk secretaris, Conservator kaarten en atlassen)

Het bestuur vergaderde in 2023 vijf keer. De vergaderingen vonden plaats in de Universiteitsbibliotheek.

Activiteiten

In 2023 zijn verschillende activiteiten georganiseerd. Naast de jaarlijkse Vriendendag zijn er drie rondleidingen georganiseerd bij tentoonstellingen die mede zijn samengesteld door de UBL.

Vriendendag

De Vriendendag vond plaats op woensdagmiddag 15 maart 2023 in een goed gevulde Vossiuszaal van de Universiteitsbibliotheek. De middag stond dit jaar in het teken van particuliere verzamelaars van Caribische collecties, in lijn met het themaprogramma 'Caribische collecties' van de UBL. Verzamelaar Carl Haarnack vertelde over zijn Surinamica-collectie 'Buku – Bibliotheca Surinamica', een van de belangrijkste verzamelingen boeken en documenten over de geschiedenis van Suriname. Conservator Martijn Storms ging in op de Caribische kaarten in de Collectie Bodel Nijenhuis en de Collectie Coomans-Eustatia. Waar Johannes Tiberius Bodel Nijenhuis alles op cartografisch gebied verzamelde, spitsten Henny Coomans en Maritza Eustatia zich juist toe op kaarten van de Nederlandse Antillen en het Caribisch gebied. Tijdens de Vriendendag werd ook de vernieuwde website gepresenteerd en vielen tijdens de traditionele 'vlootschouw' de bijzondere stukken te bewonderen die met steun van de Vrienden zijn aangeschaft.

Carl Haarnack

Rondleiding tentoonstelling *Kaarten: Navigeren & Manipuleren*

Op 9 mei 2023 verzorgde conservator Martijn Storms een rondleiding bij de tentoonstelling *Kaarten: Navigeren & Manipuleren* in Museum Volkenkunde (thans: Wereldmuseum Leiden). Zijn kaarten wel zo waarheidsgetrouw? Zit er een andere boodschap achter dan je in eerste instantie waarneemt? Een kaart is altijd een vereenvoudiging van de werkelijkheid, waarbij verkleind, vervormd en geselecteerd wordt. Hierdoor kan de lezer/kijker letterlijk en figuurlijk worden gestuurd. In de tentoonstelling waren kaarten van over de hele wereld te zien, in combinatie met werken van hedendaagse kunstenaars. Er kwamen de verschillende verschijningsvormen van kaarten aan bod,

zoals kaarten voor navigatiedoeleinden, en er was aandacht voor de vraag welke informatie in kaart valt te brengen. Ten slotte ging de tentoonstelling in op de effecten van kaarten, met andere woorden: welke invloed of macht ze kunnen uitoefenen. Een bezoek aan de fototentoonstelling van Hendrik & Paula Kerstens in het Museum Hilversum is afgelast wegens gebrek aan belangstelling.

Exclusieve ontvangst bij de tentoonstelling *Steef Zoetmulder* in de Kunsthal Rotterdam

Op vrijdag 10 november waren de Vrienden uitgenodigd voor een exclusieve ontvangst bij de tentoonstelling *Steef Zoetmulder*, resultaat van een samenwerking tussen Kunsthal Rotterdam en de Bijzondere Collecties van Universitaire Bibliotheken Leiden. De UB Leiden, ook schatkamer en

kenniscentrum voor fotografie, heeft de kerncollectie fotoafdrukken en het werkarchief van fotograaf Steef Zoetmulder (1911-2004) kunnen verwerven met steun van de Vrienden van de UBL, de Vereniging Rembrandt (door een donatie van The School of Life Amsterdam) en het Mondriaan Fonds.

Steef Zoetmulder is een sleutelfiguur uit de naoorlogse Nederlandse kunstfotografie en staat bekend om zijn creatieve verbeelding van de alledaagse realiteit. Bijzondere structuren en patronen, benadrukt door onverwachte invalshoeken, belichting en uitsneden, zijn kenmerkend voor het werk van deze fotograaf. Iconische Rotterdamse gebouwen, stilleven, portretten en abstracte composities: ruim vijftig vintage prints, door Zoetmulder zelf vervaardigde afdrukken, zijn in de Kunsthal voor het eerst getoond aan het publiek.

Door de Stichting Vrienden ondersteunde aankopen

- Fotocollectie en vintage prints van de Rotterdamse fotograaf Steef Zoetmulder.
- Convoluut van vijf uitgaven in miniatuurformaat van Gilles Joosten Saeghman (Zaagman) uit 1690 in één band, waaronder een uniek amoureuus 'steekboekje' voor jonge stelletjes uit de zeventiende eeuw.

- 2,5 meter lange manuscriptkaart van Suriname door Helmuth Hendrik Hiemcke uit 1830, de 'missing-link' in de Surinaamse plantagecartografie.
- Fotocollectie Alexine Tinne, achttien ultiem vroege foto's van het dorp Gondokoro (Zuid-Soedan) uit 1862. Deze unieke serie Afrikaanse foto's kon worden verworven met steun van de Vereniging Rembrandt en haar Themafonds Fotografie en Video en haar VriendenLoterij Aankoopfonds, het Mondriaan Fonds, het Hendrik Muller Fonds en de Vrienden van UB Leiden, en maakt nu deel uit van de rijke collectie historische fotografie van de Universitaire Bibliotheken Leiden.

Website Vrienden

In 2023 is de website van de Vrienden vernieuwd: <https://www.vriendenubl.nl/>. Naast informatie over de mogelijkheden om Vriend te worden, biedt de website toelichtingen door conservatoren bij aanwinsten die met steun van de Vrienden mogelijk zijn gemaakt. Ook informatie over het bestuur en organisatie van de Stichting is opgenomen, waaronder de meest recente jaarverslagen.

Openingen van tentoonstellingen en andere uitnodigingen

De Vrienden van de UB Leiden ontvingen in 2023 uitnodigingen voor de openingen van twee tentoonstellingen die op initiatief van de Vrienden zijn georganiseerd: de tentoonstelling *Hendrik & Paula Kerstens: Self-Reflective* in Museum Hilversum en de tentoonstelling *Strijden ga ik – Anton de Kom en de Surinaamse Studenten Unie* in Museum De Lakenhal in Leiden. Bij de tentoonstelling *Steeff Zoetmulder* in de Kunsthal in Rotterdam kregen de Vrienden een uitnodiging voor een exclusieve ontvangst. Ook ontvingen de Vrienden uitnodigingen voor activiteiten in de Universiteitsbibliotheek. Te weten: het mini-symposium 'Het verleden van Palestina in frame: Frank Scholten fotocollectie', 'Gebedenboeken in de Leidse collectie middeleeuwse handschriften', de afsluiting van de Maand van de Geschiedenis 'Eureka!' en het symposium 'Sporen van slavernij'. Daarnaast waren de Vrienden uitgenodigd voor de jaarlijkse bijeenkomsten over kunstenaar Marius Bauer (1867-1932) en de boeken uit de bibliotheek van Menno ter Braak en E. u Perron. Ook kregen de Vrienden uitnodigingen voor vier online boekensalons.

Themanummer *De Boekenwereld*

Eind 2023 ontvingen alle Vrienden het jaarlijkse themanummer van de UBL van het tijdschrift *De Boekenwereld. Tijdschrift voor Bijzondere Collecties*. In dit nummer stonden de Cariben centraal, in aansluiting op het themaprogramma rond de Caribische collecties van de UBL. Gastredacteur van dit themanummer was Carl Haarnack. Het nummer bevat onder andere een artikel over de kaart van Suriname uit 1830 die met steun van de Vrienden door de Universitaire Bibliotheken Leiden is verworven.

Verlies- en winstrekening 2023

Uitgaven		Inkomsten	
Uitgaven aankopen UBL	17.721	Donaties Vrienden	11.280
Bijdrage ontsluiting archief Drewes	10.000	Rente Vermogensrekening	813
Kosten betalingsverkeer ING	302		
Totale uitgaven	28.023	Totale inkomsten	12.093
RESULTAAT WINST- EN VERLIESREKENING (totale inkomsten minus totale uitgaven)			-15.930

Balans per 31 december 2023

Betaalrekening	7.946	Kapitaal	114.217
Vermogensrekening	106.271		
TOTAAL ACTIVA	114.217	TOTAAL PASSIVA	114.217

Kapitaalsvergelijking 2023

Kapitaal 2022*	130.147
Kapitaal 2023	114.217
AFNAME VERMOGEN	-15.930
* Inclusief geormerkte bijdrage Drewes	